

การศึกษาการจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผนของกรมการฝึกหัดครู
ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7



นางประไพ บารฤทธิเดช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

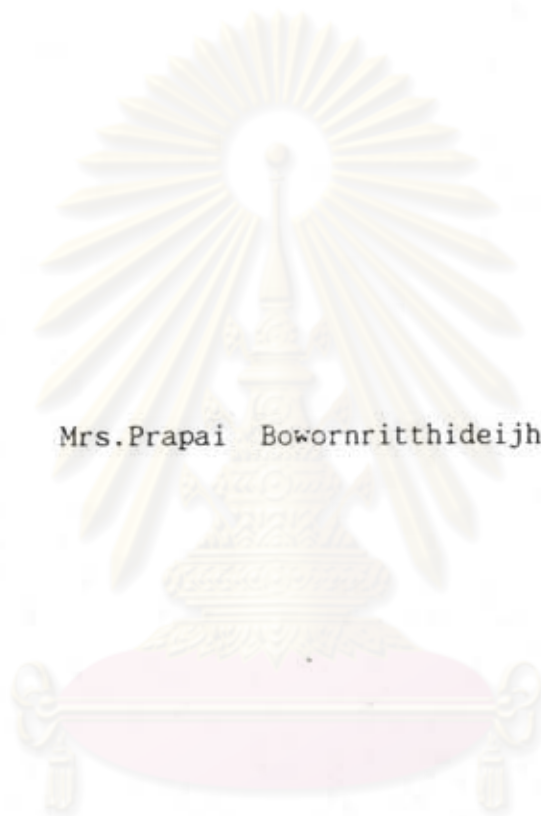
ISBN 974-631-554-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I167.24720

A STUDY OF PLAN FORMULATION AND IMPLEMENTATION OF
THE DEPARTMENT OF TEACHER EDUCATION DURING THE SEVENTH
EDUCATION DEVELOPMENT PLAN

Mrs.Prapai Bowornritthideijh



ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-554-4

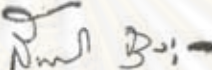
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผนของกรมการฝึกหัดครู
ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 7

โดย นางประไพ บวรฤทธิเดช

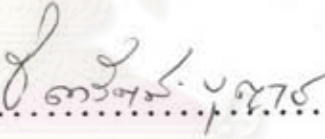
ภาควิชา อุดมศึกษา

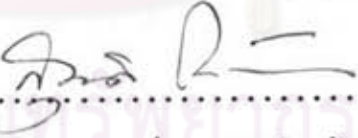
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา

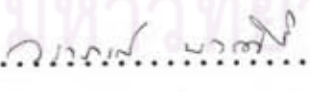
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต


..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อึ้งสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชิตรัตน์ บุญบุณ)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วารารักษ์ บวรศิริ)



ประไพ บวรฤทธิเดช : การศึกษาการจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผนของ
กรมการฝึกหัดครูในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (A STUDY OF PLAN FORMULATION
AND IMPLEMENTATION OF THE DEPARTMENT OF TEACHER EDUCATION DURING
THE SEVENTH EDUCATION DEVELOPMENT PLAN) อ.ที่ปรึกษา :
ศศ.ดร.สุชาติ ทัศนะเดชะ, 224 หน้า. ISBN 974-631-554-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผนของ
กรมการฝึกหัดครูปัญหาและอุปสรรคการวางแผนของกรมการฝึกหัดครูและเสนอแนวทางในการวางแผน
ของกรมการฝึกหัดครูตามกระบวนการวางแผนขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน
แหล่งข้อมูลได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารสัมภาษณ์ สอดถามจากผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการวางแผนของกรมการฝึกหัดครู

ผลการวิจัยพบว่า กรมการฝึกหัดครูได้เริ่มจัดทำแผนทางด้านการศึกษารั้งแรกในปี
พ.ศ. 2502 คือ แผนรับนักศึกษาจนถึงปัจจุบันเป็นแผนระยะกลาง 5 ปี และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
เพื่อใช้ของงบประมาณและดำเนินงานซึ่งแต่ละแผนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันคือ แผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 1-5 จะเน้นหนักในเรื่องการผลิตและพัฒนาครูทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนเน้นการฝึก
อบรมครู เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการสอน จะมีแผนงาน รวม 4 แผนงานแต่ในแผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิทยาลัยครูให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ จึงมีแผนงานรวม 7
แผนงาน ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 มีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาให้วิทยาลัยครูแต่ละแห่ง
เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยนำผลการวิจัยของกรมการฝึกหัดครู เรื่อง "การติดตาม
ภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตและความต้องการกำลังคนในท้องถิ่น" มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผน
ซึ่งมีแผนงานรวม 7 แผนงาน

ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดตามแนวขั้นตอนแผน 6 และ 7 ของกรมการฝึกหัดครูพบว่า
กรมการฝึกหัดครูได้มีการปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรมกระบวนการวางแผนขององค์การยูเนสโกจะมีเฉพาะ
ขั้นตอนการประเมินผล การปรับแผน และการจัดทำแผนใหม่ที่ไม่มั่นใจว่ากรมการฝึกหัดครูได้มีการปฏิบัติ
กิจกรรมเหล่านั้นหรือไม่

ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการวางแผน พบว่า กิจกรรมไม่มีการสำรวจปัญหา อุปสรรคและ
ความต้องการของหน่วยงานในขั้นก่อนการวางแผน และระบบการรายงานผลการติดตามไม่ชัดเจนและ
ขาดการประสานงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน

ข้อเสนอแนะที่เป็นความต้องการที่จะให้กรมการฝึกหัดครูได้กระทำในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ
ให้การวางแผนของกรมการฝึกหัดครูเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ พบว่า การปรับปรุงระบบสารสนเทศ
ให้มีประสิทธิภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจนและมี
มาตรการ กำกับ ควบคุม ติดตามและประเมินผลแผนจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ภาควิชา อุดมศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต *พ.น. บวรฤทธิเดช*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *สุชาติ ทัศนะเดชะ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C343562 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: PLAN/FORMULATION/THE DEPARTMENT OF TEACHER EDUCATION/
THE SEVENTH EDUCATION DEVELOPMENT PLAN

PRAPAI BOWORNRIITHIDEIJH : A STUDY OF PLAN FORMULATION AND
IMPLEMENTATION OF THE DEPARTMENT OF TEACHER EDUCATION DURING
THE SEVENTH EDUCATION DEVELOPMENT PLAN : THESIS ADVISOR :
ASST. PROF. SUCHART TANTANADECHA, Ph.D. 224 pp. ISBN 974-631-554-4

This research aims to study the plan formulation and the implementation of the Department of Teacher Education. Ministry of Education, including its problems and difficulties. In addition, the method of the Department's plan, following planning process, is also introduced. All of the information, data, and sources derived from document analysis, interview, and questionnaire (responded by administrators and staff of the Department of Teacher Education).

It is found that the Department of Teacher Education has implemented five-year educational plans since 1959 : Students enrollment plan and annual budget activities plan. Each plan aims to different objectives. The first up to the fifth plan concentrated on teacher producing and teacher development in both quantity and quality, as well as teacher training to upgrade the teachers potential. The first up to the fifth plan had 4 projects in each plan. The sixth plan aimed to develop teachers colleges as completed higher education institutes, having 7 projects. The present seventh plan aims to develop each teachers college to become regional comprehensive (higher education) institutions by using the research entitle "The Following up of Working Status of Bachelors and the Manpower's Demand in Rural area", as the basis of planning, which has 7 projects.

The analysis of the sixth and seventh plans showed that the Department of Teacher Education has done every activities according to UNESCO planning guideline; pre-planning step, planning step, plan drafting, planning details, and working under the plan. However, the evaluation, the plan adjustment, and the new plan are not clear whether the department has done. These activities from the informant perception.

There are many problems and difficulties. For example, there is no survey activities on problems, difficulties, and the organization's need before planning, and the system of following - up report is not clear and is lack of cooperation from the organization concerned.

The improvement of information systems, clear objective, policy, activities, and the strategies to conduct, control, follow - up, as well as the evaluation of the educational plan are recommended. They can serve and assist the department to run various activities and formulate the plan effectively.

ภาควิชา.....อุดมศึกษา
สาขาวิชา.....อุดมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต..... *Prapai Bowornriithideijh*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Suchart Tantana*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีเพราะได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา ที่ได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ บวรศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญช ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การอบรม สั่งสอน จนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณรองเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (ดร.ถนอม อินทกาเนิด) ที่ให้การสนับสนุน รองศาสตราจารย์ ดร.วรชัย เขียวบาดี ดร.ดิเรก พรสีมา รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา ดร.เนาวรัตน์ แยมแสงสังข์ ดร.วนิดา आयวัฒน์ คุณอนันตชัย เอกะ อาจารย์ชาดา เมี้ยนกาเนิด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วารี เกิดคำ ข้าราชการกองแผนงาน ตลอดจนอาจารย์จากสถาบันราชภัฏที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม เพื่อน ๆ ที่บัณฑิตวิทยาลัย คุณนัฐินี เกตุแก้ว ผู้จัดพิมพ์

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อผู้ล่วงลับไปแล้ว คุณแม่ พี่น้อง ตลอดจนสามี และลูก ที่ให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

ประไพ บวรฤทธิเดช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักการและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวางแผน	8
ความสำคัญของการวางแผน	8
ความหมายของแผนและการวางแผน	12
ประเภทของแผน	14
กระบวนการวางแผน	18
ปัญหาและอุปสรรคของการวางแผน	30
การวางแผนในหน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรม และในสถานศึกษา	36
การวางแผนของกรมการฝึกหัดครู	46
โครงสร้างและระบบบริหารงานของกรมการฝึกหัดครู	46
หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน	51
งานและหน้าที่ของหน่วยงานวางแผนในวิทยาลัยครู ..	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	กระบวนการงบประมาณและวิธีประสานแผนกับงบประมาณ	57
	การจัดสรรเงินที่ได้รับ	58
	การปฏิบัติตามแผน	68
	การติดตาม ควบคุมการปฏิบัติตามแผน	59
	การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน	59
	การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ.2530- 2534) และระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ของ กรมการฝึกหัดครู	60
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	79
3	วิธีดำเนินการวิจัย	87
	ประชากร	87
	กลุ่มตัวอย่าง	88
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89
	วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย	89
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	94
	การวิเคราะห์ข้อมูล	94
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	177
	สรุปผลการวิจัย	179
	อภิปรายผล	192
	ข้อเสนอแนะ	196
	รายการอ้างอิง	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน	97
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานแผนพัฒนาการศึกษา	100
3	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นก่อนการวางแผน	106
4	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นก่อนการวางแผน	108
5	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นการวางแผน	110
6	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นการวางแผน	112
7	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนในชั้นการจัดทำแผน	114
8	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นการจัดทำแผน	116
9	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนในชั้นการจัดทำรายละเอียดของแผน	119
10	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นการจัดทำรายละเอียดของแผน	120
11	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือไม่มี การปฏิบัติของกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนในชั้นการนำแผนไปปฏิบัติ	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นการนำแผนไปปฏิบัติ	124
13	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับมีการปฏิบัติหรือไม่มีการปฏิบัติของกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนในชั้นการประเมินผล การปรับเปลี่ยน และจัดทำแผนใหม่ .	126
14	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นประเมินผล การปรับเปลี่ยน และจัดทำแผนใหม่	128
15	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นต่าง ๆ	131
16	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นก่อนการวางแผน	139
17	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นการวางแผน	141
18	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นการจัดทำแผน	143
19	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นการจัดทำรายละเอียดของแผน	145
20	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นการนำแผนไปปฏิบัติ	147

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตามกระบวนการวางแผนในชั้นการ ประเมินผล การปรับแผน และการจัดทำแผนใหม่	149
22	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เรียงตามลำดับความต้องการและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผน	152
23	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะผู้บริหาร เรียงตามลำดับความ ต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผน	157
24	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะทำงานระดับกรม เรียงตามลำดับ ความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผน	160
25	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะทำงานระดับวิทยาลัยครู สหวิทยาลัย เรียงตามลำดับความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผน	163

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิที่		หน้า
1	กระบวนการวางแผนตามทรรณะของสไตเนอร์	17
2	กระบวนการวางแผนตามทรรณะของตันแคน	19
3	ขั้นตอนของการวางแผน	22
4	รูปแบบของหมวดความคิดเห็นพื้นฐานในการวางแผนในหน่วยงานของการศึกษาระดับกระทรวง ทบวง กรม	38
5	โครงสร้างในการจัดทำแผนการบริหารการศึกษาของโรงเรียน	42
6	โครงสร้างแผนงานวิชาการในมหาวิทยาลัย	44
7	โครงสร้างของแผนงานในมหาวิทยาลัย	45
8	โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของกรมการฝึกหัดครู	47
9	โครงสร้างการบริหารงานภายในวิทยาลัยครู	49
10	โครงสร้างการบริหารของกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู	52
11	โครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบการวางแผนในวิทยาลัยครู	54
12	โครงสร้างการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของกรมการฝึกหัดครู	73
13	ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6, 7 ของกรมการฝึกหัดครู	78

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	203
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม	204
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม	222
ประวัติผู้เขียน	224



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย